Tarih Okulu Dergisi (TOD)
Mart 2018
Yıl 11, Sayı XXXIII, ss. 227-267.

Journal of History School (JOHS)
March 2018
Year 11, Issue XXXIII, pp. 227-267.

DOI No: http://dx.doi.org/10.14225/Joh1209

Geliş Tarihi: 09.02.2018 Kabul Tarihi: 30.03.2018

SİNOP MÜZESİ ERKEN BİZANS DÖNEMİ CAM KANDİLLERİ

Akın TEMÜR[*]

Öz

Çalışma kapsamında Sinop Müzesi envanterinde yer alan 28 adet cam kandil değerlendirmeye alınmıştır.[1] Yüzey buluntusu olarak envantere alınmış olan eserler, Karadeniz'de balıkçılar tarafından bir amphora içinde bulunmuştur. Çalışma için bu eser gurubunun seçilmiş olmasının temel nedeni, birçok müzenin envanterinde bulunan bu eserlerin, müze kayıtlarında bardak, kadeh veya silindirik kap gibi çok farklı şekillerde ve çoğunlukla yanlış bir şekilde tanımlanmış olmasıdır. Bunun en büyük sebeplerinden biri, Bizans Dönemine ait camlarla ilgili çalışmalarda ele geçen buluntuların çoğunlukla sağlam olarak ele geçmemiş olması ve işlevleriyle ilgili yorumların yetersizliğidir. Bunun sonucunda birçok yayında aynı form ve işlevdeki eserler farklı isimlerle karşımıza çıkmaktadır. Bunlar beraberinde tarihlendirme sorununu da ortaya çıkarmaktadır. Bu çalışmayla bu tip cam eserlerin doğru bir şekilde tanımlanmasına katkı sağlanması hedeflenmiştir. Eserlerin arkeometrik çalışması yapılmamış olup, yöntem olarak tipolojik karşılaştırma yoluna gidilmiş ve benzer örneklerden yola çıkılarak dönemleri saptanmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimler: *Karadeniz, Sinop Müzesi, Geç Antik Çağ, Erken Bizans Camları, Cam Kandil.*

---

[*] Dr. Öğr. Üyesi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Klasik Arkeoloji Bölümü.

[1] Bu çalışma, Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Geliştirme Destekleme Programı (PYO.FEN.1901.17.007) tarafından desteklenmiştir. Ayrıca eserlerin yayınlanmasına izin veren Sinop Müzesi Müdürü Sayın Hüseyin Vural olmak üzere tüm çalışanlara teşekkür etmeyi borç bilirim.

Akın Temür

Sinop Museum Glass Oil Lamps from Early Byzantium

Abstract

In the study 28 glass oil lamps in the collection of the Museum of Sinop are investigated. The artefacts recorded as surface finds in the collection were found by fishermen in the Black Sea in an amphora. The reason why these artefacts are chosen for the current study is because, even though they are existent in the collections of several museums, they are mostly recorded wrongly as glass, pot, cylindrical vessels in the collections. This results mainly from the fact that glass discoveries from the Byzantium Period are mostly not found intact, and that interpretations as to their functions are insufficient. As a result, in several studies the artefacts with the same form and function are named differently. This study aims to contibute to correct definition of glass artefacts of this type. The study lacks archeometric analysis of the artefacts, instead methodologically it follows a typological comparison and detects the period of the artefacts using similar samples.

Keywords: *Black Sea, Sinop Museum, Late Antique Age, Early Byzantine Glass, Glass Lamp Glass.*

Giriş

Cam yapımının tarihçesine kısaca baktığımızda; ne zaman ortaya çıktığı bilinmemekle birlikte volkanik bir cam olan obsidyenin Paleolitik dönemden itibaren, birçok malzemenin yapımında kullanıldığı bilinen bir gerçektir.[2] Bununla birlikte insan yapımı cam buluntuların, M.Ö. 2. binde Mezopotamya'da görülmeye başlandığı kabul edilir.[3] Bu döneme ait buluntuların büyük bir kısmının boncuk ve fayans gibi malzemeler oluşturduğu görülür.[4] M.Ö. 16. yüzyılla birlikte cam kap üretimi de ortaya çıkmaya başlar. Üretilen bu kaplar iç kalıp tekniği adı verilen bir teknikle üretilirler.[5] Cam eserlerin yapım teknikleri zaman içinde birçok bölgeye yayılır. Özellikle Mısır ve Mezopotamya'da cam sanatı çok hızlı bir gelişme kaydeder. Ancak bu döneme ait atölyeler günümüze ulaşamadığı için, tam olarak bilgi sahip olmak mümkün değildir.

[2] Olcay 1997, 82; Camın tarihsel süreci için bkz. Taştemur 2017, 67-91.
[3] Strong-Brown 1976, 11; Zerwick 1980, 17; Lightfoot-Arslan 1992, 1; Yağcı 1993, 34; Luckner 1994, 79; Kunina 1997, 26-27; Başaran 2000, 65; Özgümüs 2000, 11-12.
[4] Taştemur 2017, 73.
[5] Yağcı 1993, 23-25; Gürler 2000, 2.

M.Ö. 12. yüzyılda cam üretiminde bir duraklama görülmekle birlikte M.Ö. 9. yüzyıldan itibaren yeniden bir canlanma başlar.[6] M.Ö. 6. yüzyılla birlikte iç kalıp tekniği ile üretim yapan Rodos'un cam üretiminde önemli bir yere sahip olduğu görülür. Hellenistik döneme gelindiğinde cam üretiminde ve tekniğinde büyük gelişmelerin olduğuna tanık olunur. Bu dönemde özellikle camlar daha gelişmiş tekniklerle ve daha zarif bir işçilikle ele alınır. Roma döneminde camlar daha yaygın bir kullanım alanına sahip olur. Bu dönemde üfleme tekniğinin bulunması önemli bir faktördür.[7] Zira bu yöntem çeşitli formlarda ve daha seri bir üretime imkan verir.[8] Bunun sonucunda üretim ucuzlar ve daha geniş bir kullanım alanı bularak, zaman içinde seramik kapların yerini almaya başlar.

Ortaçağ'da cam yapımında Bizans Döneminin rolünün oldukça zayıf olduğu kanaati hakimdir. Ancak bu kanaatin oluşmasının temel nedeni Bizans'ın askeri, politik etki alanının ve coğrafi sınırlarının geniş bir alana yayılması ve bunun sonucunda da ortak bir üslup birlikteliğinin oluşmamış olmasıdır. Bunun yanı sıra Bizans dönemi cam sanatı hakkında yapılan çalışmaların yetersiz olması da işin ayrı boyutudur. Genel olarak bakıldığında ise, cam üretiminde Roma'dan Erken Bizans'a geçiş surecinde ortaya çıkan farklılıklar teknik ve stilde değil, daha çok camın kullanım biçimlerinde kendisini gösterir. Bu kapsamda imparatorluğun yaşadığı dini değişim kendini cam sanatında da belirgin bir şekilde göstermeye başlamış ve en çok üretilen ürünler kadeh, kandil, pencere camı ve hacı şişeleri olmuştur.[9]

Çalışmaya konu olan eserlerin birer aydınlatma aracı olarak kullanılmış olması aydınlatmanın tarihçesine bakmamızı zorunlu kılmaktadır. Tarihin tüm dönemlerinde aydınlatma, günlük yaşamın vazgeçilmez bir unsuru olmuş ve bunun sonucunda da, bu gereksinimini karşılamaya yönelik olarak çok farklı çözüm yolları aranmıştır. Bu kapsamda insanoğlu aydınlatmanın temelini oluşturan ateşin, kontrol altına alınıp taşınabilmesi için farklı araç gereçler üretmeye çalışmıştır. İnsanın içinde yaşadığı mekana ve döneme bağlı olarak da farklı aydınlatma araç ve gereçleri ortaya çıkmıştır. İlk aydınlatma araçlarının daha çok çabucak tutuşan malzemelerden elde edildiği ve sonrasında ise, bunların yerini zamanla farklı aydınlatma araçlarına bıraktığı görülmektedir. Bu

[6] Luckner 1994, 80.
[7] Yağcı 1993, 29.
[8] Yağcı 1993, 30.
[9] Erol-Tamer 2016, 201.

araçların en başında ise, şüphesiz küçük ve taşınabilir olmalarından dolayı kandiller yer almaktadır.[10] Genel olarak kandil; taş, pişmiş toprak metal veya camdan yapılmış, içine konan yağların yakılmasıyla kullanılan bir aydınlatma aracı olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte antikçağda kandiller sadece bir aydınlatma aracı olarak görülmemişler, aynı zamanda kutsal alanlara, tapınaklara adanan bir sunu eşyası ve mezarlara konan bir ölü hediyesi olarak da geniş bir kullanım alanına sahip olmuşlardır.[11]

Aydınlatmak için kullanılan araçların tipleri ve kullanılan malzemeler dönemlere göre çok farklı şekil ve biçimlerde karşımıza çıkmakla birlikte, ateşin ve dolayısıyla ışığın kutsallığı ve kötülüklerden arındırıcı fonksiyonu her dönem varlığını göstermiştir. Bunların yanı sıra Yunan ve Roma uygarlıklarında olduğu gibi, insanları onurlandırmak için uygulanan yöntemlerden biri de, önlerinde bir ışık taşınmasıdır.[12] Bu gelenek çok eskiden beri insanları aydınlatmak ve yol göstermek amacıyla ölü gömme ve kültle ilgili törenlerde sıkça karşımıza çıkar. Zaman içinde bu geleneğin Hristiyanlığa aktarıldığı ve azizlerin ikonlarının aydınlatılmasında kullanıldığı da bilinmektedir.[13] Bununla birlikte bu kandiller sadece işlevsel amaçla kullanılmış değildir. Aynı zamanda bu kandillerin törenlerde sembolik anlamda kullanılmaları da söz konusudur.[14] Sembolik anlamda ışık kullanımı ise iki şekilde karşımıza çıkar. Bunlardan ilki ışığın metafizik kullanımı, diğeri ise kandillerin kullanıldığı yere göre üstlendikleri roldür. Kiliselerin aydınlatılmasında ve ritüellerde kullanılan aydınlatma araçlarına yüklenen sembolik anlamların yanı sıra, bu araçların günlük kullanımları ve ne şekilde düzenlendikleri konusunda, en ayrıntılı bilgiyi ise, kilise ve manastır kayıtları sunar.[15] Bu kayıtlara göre kiliselerin aydınlatılmasında kullanılan araçların başında kandiller yer alır. Bu kandiller içinde madeni kandillerin yanı sıra cam kandiller de önemli bir yer tutar. Zira cam kandiller özellikle şeffaflıkları nedeniyle, alevlerin ürettiği ışığın geçmesine daha çok imkân verdikleri için diğer malzemelere göre daha belirgin bir avantaj sunmaktadırlar.[16]

[10] İnanan 2007, 50-51.
[11] Walters 1914, XIV; Forbes 1958, 156.
[12] Olcay 1997, 97.
[13] Galavaris 1978, 69-70.
[14] Olcay 1997, 98.
[15] Olcay 1997, 99.
[16] De Prado 2009, 185; Uçkan - Öztaşkın 2017, 15.

Bizans dönemindeki cam kandillere baktığımızda farklı kandil türlerinin kullanıldığı görülmektedir.[17] Bunlar çubuklu kandiller, kulplu kandiller, kadeh kandiller, bardak kandiller, tabak biçiminde kandiller ve zarf içi kandiller gibi farklı gruplar ve tipler altında karşımıza çıkarlar.

1. Kulplu Kandiller (Kat. No. 1-3): Çalışmaya konu olan kandillerin 1. grubunu kulplu kandiller oluşturur. Kulplu kandiller, kase biçimindeki kandillerin ağız kenarına veya gövdesine kulp eklenmiş olanlarıdır. Bu kandiller, zincirlerle veya metal askılarla tavana asılarak veya düz bir zemine konularak kullanılan kandil formlarıdır.[18] Bu kandillerin bazılarının ortasında fitili yerleştirmek için boruya yer verilirken, bazılarında da herhangi bir şey olmayıp, fitil doğrudan kandilin içindeki yağa daldırılmaktadır. Bu tip kandillerin kullanım kolaylığından dolayı Geç Roma döneminden itibaren sıkça kullanıldığı bilinmektedir. Tespit edilebilen en erken örnekleri ise M.S. 4. yüzyıla kadar iner.[19] İlk olarak Yakındoğu'da[20] (Suriye Filistin Bölgesi) ortaya çıktığı kabul edilir.[21]

Kulplu kandiller gövde şekline ve kulplarını yerleştirildiği yere göre farklı tiplere ayrılırlar.[22] Kulp tiplerine baktığımızda genel olarak 2 tip altında değerlendirmek mümkündür. 1. tipte kulplar ağız kısmına yerleştirilmiştir. Bu tip kandiller ilk kez M.S. 5. yüzyılın ortalarında ortaya çıkar.[23] En erken örnekler Gerasa'da bulunmuştur.[24] Isings bu tipi form 134 olarak gruplar ve Gerasa örneklerini M.S. 4-5. yüzyıla tarihler.[25] Saldern[26] benzer formdaki Sardes buluntularını tip 2 olarak sınıflandırır ve M.S. 5. yüzyıla tarihlerken, Corning Museum'da bulunan benzer formdaki diğer kandiller Whitehouse[27] tarafından M.S. 5-7 yüzyıl aralığına tarihlenir.[28] 2. tip kulplar ise, halka şeklinde gövdeye yerleştirilmiş olup, bunlar cam hamurunun aşağı doğru çekilip, ters

[17] Olcay 1997, 111; Çömezoğlu 2007, 4; Uçkan - Öztaşkın 2017, 15.
[18] Burdajewicz 2006, 130; Çömezoğlu 2007, 115.
[19] Isings 1957, 162; De Prado 2009, 185.
[20] Burdajewicz 2006, 130.
[21] Baur 1938, 526; Isings 1957, 162.
[22] Kulplu kandil örnekleri için bkz. Olcay 1997, Res. 20; Çömezoğlu 2007, 87-118.
[23] Burdajewicz 2006, 130.
[24] Gerasa buluntuları için bkz. Baur 1938.
[25] Isings 1957, 162, form 134.
[26] Von Saldern 1980, 46, Pl. 23:237.
[27] Whitehouse 1997, 193, Nr. 339
[28] Križanac 2016, 102-103.

çevrildikten sonra, alt kısımları aletle yassılaştırılıp gövdeye yapıştırılmıştır.[29] En erken örneklerden biri Corning Museum'da bulunur.[30] M.S. 4-5 yüzyıllara tarihlenen kandil, 1. tipteki kulplu kandil örneklerine oranla oldukça basık bir gövde yapısıyla karşımıza çıkar. Benzer formlar Paphos[31], Kosova[32] ve Yenikapı[33] örneklerinde de görülür. Ancak Kosova örneklerini Križanac M.S. 7. yüzyıla tarihler. Örnekleri çoğaltmak mümkündür.[34] Ancak genel olarak bakıldığında bütün bu örneklerin M.S. 5-7. yüzyıllar arasına tarihlendiği görülmektedir.[35]

Sinop örneklerine baktığımızda ise, kulplu kandil grubuna giren üç adet örneğin olduğunu görürüz (Kat. No. 1-3). Bunların gövdeleri serbest üfleme tekniğinde yapılmış olup, kulpları gövdeye sonradan eklenerek aletle biçimlendirilmişlerdir. Kulpların yerleştirildiği yere göre değerlendirildiğinde bu kandiller 2. tipe dahil edilirler. Kaliteli bir işçiliğe sahip olan bu kandillerin, gövdelerinde sarı-yeşil rengin iki tonunun da birlikte kullanıldığı görülmektedir. Sinop kandillerinde gövde konik bir forma sahip olup, halka biçimli kulplar hakimdir. Bu kulplar, gövdeye birleştirilen cam hamurunun dışa çekilip, halka biçimi verildikten sonra, aşağı doğru eğilerek tekrar gövdeye yapıştırılmasıyla elde edilmişlerdir. Ayrıca kulpun yassı kısmı kaideye doğru şerit halinde uzatılmıştır. Ağız kenarında ise, cam hamuru dışa katlanıp kenara şerit halinde yapıştırılmıştır. Bu kandillerde dip genelde dışbükey biçimde ele alınmıştır. Yukarıda verilen 2. tip kandil örnekleriyle Sinop örneklerini karşılaştırdığımızda gerek ağız ve gerekse dip kısımlarının büyük ölçüde benzer olduğunu görürüz. Gövde de yine aynı şekilde konik bir şekilde, yukarıdan aşağıya doğru daralan bir yapıya sahiptir. Ancak gövde diğer örneklere göre ince uzun bir form ortaya koyar. Gövde formu olarak değerlendirdiğimizde Sinop örneklerinin en yakın benzerini Saraçhane[36] örnekleri içinde buluruz.

[29] Çömezoğlu 2007, 115.
[30] Whitehouse 1997, 193, Nr. 338.
[31] Olcay 1997, Res. 20:h.
[32] Križanac 2016, 97, Fig. 9:57-60.
[33] Atik 2009, 2-3, Fig. 62.
[34] Benzer örnekler için bkz. De Prado 2001, 101, Fig. 3:9; Burdajewicz 2006, 130, Fig. 1:23a; De Prado 2009, 185, Fig. 12: 134; Gençler-Güray 2010, 220, Çiz. 4:7,8; Rosen-Winter 2010, 172, Fig. 5:1; Milavec 2015, Pl. 1:18,19; Milaveç 2015a, 683-684, Fig. 3:7.
[35] Križanac 2016, 102-103.
[36] Olcay 1997, Res. 20:j.

2. Kadeh Kandiller (Kat. No. 4-9): Sinop kandillerinin 2. grubunu kadeh kandiller oluşturur. Kadeh kandiller şarap kadehi formundaki kandillerdir. Roma döneminden itibaren çeşitli tipte ayaklı kadehlerin üretildiği bilinmekle birlikte, bunların işlevleri tam olarak tespit edilebilmiş değildir.[37] Bu noktada buluntu yeri kandil işleviyle kullanılıp kullanılmadığını anlamak için oldukça önemlidir.[38] Zira içki kadehi veya su bardağı[39] olarak kullanıldıkları gibi hem liturjik uygulamalarda hem de aydınlatma aracı olarak toplumsal ve ekonomik alanlarda sıkça kullanılmışlardır.[40] M.S. 4-5. yüzyıllarda görülmeye başlayan bu kandillerin[41] en yaygın kullanımı ise M.S. 5-6. yüzyıllardır.[42] Bu tip Akdeniz'in dört bir yanına yayılmış olduğu gibi[43], Karadeniz ve Orta Avrupa'da da görülmektedir.[44] Bu kandiller düzgün bir yüzey üzerine konularak kullanılabilmesi, kolaylıkla taşınabilmesi gibi nedenlerden çok uzun bir süre kullanım görmüşlerdir.[45]

Kadeh biçimindeki kandiller de gövde, ayak ve kaidelerine göre tipler altında değerlendirilmişlerdir.[46] Gövde formu olarak değerlendirdiğimizde; birinci tipte gövde çan biçiminde, aşağıya daralan, konik bir gövde yapısına sahip olup, kısa bir kaide ile son bulur. M.S. 5-6. yüzyıllara tarihlenen Selanik[47], Toronto[48], Corning Museum[49] ve M.S. 7. yüzyıllara tarihlenen Hippos-Sussita[50] buluntuları bu tipe örnek olarak gösterilebilir.

İkinci tipe dahil ettiğimiz örnekler, birinci tipte olduğu gibi çan biçiminde, konik bir gövde yapısı görülmekle birlikte, daha basık bir görünüme ve daha uzun bir kaide yapısına sahiptir. Bu tipte gövde bazı örneklerde ağız

[37] Olcay 1997, 113; Kadeh biçimli kandillerin dini yapılar dışında farklı işlevlere sahip yapılarda da bulunmuş olması onların aydınlatma işleviyle de kullanıldıklarının en büyük kanıtıdır. Uçkan - Öztaşkın 2017, 15-16.
[38] Uçkan - Öztaşkın 2017, 16.
[39] Baur 1938, 517.
[40] Bajenaru-Baltac 2006, 246; Antonaras 2010, 388-389.
[41] Baur 1938, 526; Isings 1957, 139-140.
[42] Bajenaru-Baltac 2006, 246; Uçkan - Öztaşkın 2017, 15.
[43] Isings 1957, 139-140, Form 111, Antonaras 2008, 24; Öztaşkın 2015, 176-177; Gürler - Ersoy-Ersoy 2016, 26
[44] Stern 2001, 270; Gençler-Güray 2010, 220.
[45] Uçkan - Öztaşkın 2017, 15.
[46] Kadeh kandil örnekleri için bkz. Çömezoğlu 2007, 119-133; Yıldız 2016, 19-21; Uçkan - Öztaşkın 2017, 15.
[47] Antonaras 2008, Pl. 3:2i; Antonaras 2010a, 307, Fig. 7.
[48] Hayes 1975, 105, Nr. 406-407.
[49] Whitehouse 1997, 104, Nr. 154.
[50] Burdajewicz 2006, Fig. 16-17.

kısmına kadar düz bir çizgi çizerken, birçok örnekte ağız kısmının hafif şekilde dışa doğru çekilmesiyle oluşturulmuş bir dudak yapısına sahiptir. Toronto[51], Kudüs[52], Corning Museum[53], Princeton Art Museum[54], Yenikapı[55] ve Olympos[56] örnekleri bu tipe örnek olarak gösterilebilir. İkinci tip kadeh kandillerin alt türü olarak kabul edebileceğimiz bir başka örneği ise kulplu olanlarıdır. Bunlar kulplu kandillerde olduğu gibi, ağız kısmına veya gövde kısmına üç adet kulp eklenmek suretiyle, asılarak kullanılan kandil formlarıdır.[57] İkinci tipe dahil edilen tüm bu örnekler çoğunlukla birinci tipte olduğu gibi M.S. 5-6. yüzyıl aralığına tarihlenirler.

Üçüncü tipe giren kandiller, kadeh kandiller içinde en çok karşılaşılan kandil formunu oluştururlar. Bunlar ağız kısmından kaideye doğru yay çizerek daralan, silindirik bir gövde yapısına sahiptirler. M.S. 4. yüzyıl veya sonrasına tarihlenen Corning Museum[58] buluntuları en erken örneklerdir. Onları M.S. 5-6 yüzyıllara tarihlenen Histria[59] M.S. 6. yüzyıla tarihlenen Gradac[60] buluntuları takip eder. Bazı örneklerde görülen gövde üzerindeki üç kulp eklentisi, bunların da ikinci tipte olduğu gibi asılarak kullanıldıklarını gösterir.[61] Bu tür kadeh kandiller Doğu Akdeniz'de bir dönem çok yaygın olarak kullanılmışlardır.[62] Bu tip altında değerlendirilebilecek başka bir örnek ise, günümüzde de kullanılan şarap kadehlerine benzer bir şekilde, ağız kısmından gövdeye doğru genişleyen ve daha sonra kaideye doğru tekrar daralan silindirik bir gövde yapısıyla karşımıza çıkar.[63]

Kadeh kandillerin kaidelerine baktığımızda yüksekliklerinin tiplere göre değiştiğini görürüz. Bununla birlikte aynı dönemde, aynı tipe dahil edilen örneklerde farklı kaide yüksekliklerine de tanık olunur. Bu noktada kaide

[51] Hayes 1975, 105, Nr. 383, 408.
[52] Gorin-Rosen - Winter 2010, 169, Fig. 2:3-8.
[53] Whitehouse 1997, 104-105, Nr. 155.
[54] Antonaras 2010, 386, Fig. 3.
[55] Atik 2009, 2-3, Fig. 53-59.
[56] Uçkan - Öztaşkın 2017, 15, Lev. 1.
[57] Von Saldern 1980, Pl. 23:376; Križanac 2016, 97, Fig. 8:56.
[58] Whitehouse 1997, 104-105, Nr. 156.
[59] Bajenaru-Baltac 2006, 224, Fig. 3:22-24.
[60] Križanac 2016, 96, Fig. 7:47.
[61] Whitehouse 1997, 107-108, Nr. 161-162; Bajenaru-Baltac 2006, 219-247, Fig. 2:9, Fig. 4:45-47; Antonaras 2008, 24, Pl. 3:2ii, Pl. 4:2ii; Antonaras 2010a, 307, Fig. 7; Antonaras 2010, 388, Fig. 6; Gorin-Rosen - Winter 2010, 170, Fig. 4:3.
[62] Antonaras 2008, 24, Pl. 3:2i-2ii.
[63] Križanac 2016, 97, Fig. 8:55.

yüksekliğinden yola çıkılarak belirli bir tipoloji ortaya koymak oldukça zordur. Kandillerin tabanlarını incelediğimizde ise, Filistin'de ve Doğu Akdeniz Bölgesi'nde bulunan kandillerde en sık karşılaşılan form içi boş halka tabanlı olanlardır. M.S. 6-7. yüzyıllarda içi boş halka tabanlıların yerini kademeli olarak içi dolu olanlara bıraktıkları görülür. Bununla birlikte her iki türde M.S. 5-6. yüzyıllarda bir arada kullanıldığı bilinmektedir.[64]

Bu örnekler ışığında Sinop Müzesi'nde bulunan örneklere baktığımızda bunların üç farklı gövde formuna sahip olduklarını görürüz (Kat. No. 4-9). Bunlardan ilki yukarıya doğru genişleyen, çan biçimli gövde yapısıdır. Kaliteli işçiliğe sahip olan bu kandillerin cam hamurunda, yoğun olarak sarı-yeşil renkler hakimdir. Bunlar masif bir ayak yapısına sahip olup, daire biçimindeki kaide kısımları aletle şekillendirilerek, kenarlara doğru inceltilmiştir. Müze envanterinde beş adet bulunan bu kandilleri tip olarak değerlendirdiğimizde, daha çok ikinci tipe dahil etmek uygun olacaktır (Kat. No. 4-9). Bu tipte birçok örnekte ağız kısmında hafif dışa bir çıkıntı görülürken, Sinop örneklerinde gövde, ağız kısmına kadar düz bir çizgi şeklinde devam eder. Örneklerden biri form olarak ayni tipe dahil edilmekle birlikte, diğerlerine oranla daha basık bir gövde formuyla karşımıza çıkar (Kat. No. 8). Ayrıca diğer örneklerin hamurunda sarı-yeşil renk hakimken, bu örnekte yeşil renkli cam hamuru kullanılmıştır. Karşılaştırabileceğimiz örnekler ise, M.S. 5-6. yüzyıl aralığına tarihlenen Toronto[65], Kudüs[66] ve Corning Museum[67] da bulunmaktadır. Sinop Müzesi'nde tek bir örnekle temsil edilen (Kat. No. 9) diğer bir kadeh kandil örneği ise, üçüncü tip altında değerlendirdiğimiz formdur. Bu form günümüzde de kullanılan şarap kadehlerini hatırlatır bir şekilde, ağız kısmından gövdeye doğru genişleyen ve daha sonra kaideye doğru tekrar daralan silindirik bir gövde yapısına sahiptir. Karşılaştırılabilecek bir örnek olarak M.S. 5-7. yüzyıllara tarihlenen Caričin Grad[68] örneğini verebiliriz.

3. Ampul Formlu Kandiller (Kat. No. 10-28): Bu tip kandiller hafif konkav veya dairesel dipli, gövdenin orta kısmından daralan ve şekli ampule benzeyen, küresel gövde formuna sahip kandillerdir. Formu çay bardağını anımsattığı için, bazı yayınlarda bardak tipli olarak kabul edilmektedirler.

[64] Gorin-Rosen - Winter 2010, 167.
[65] Hayes 1975, 105, Nr. 383, 408.
[66] Gorin-Rosen - Winter 2010, 169, Fig. 2:3-8.
[67] Whitehouse 1997, 104-105, Nr. 155.
[68] Križanac 2016, 97, Fig. 8:55.

Üfleme tekniğinde yapılan ve ortalama 9-10 cm. uzunluğa sahip bu kandiller, zincirlerle veya metal askılarla tavana asılarak kullanılmışlardır. Bu amaçla da gövdesinin orta kısmının biraz altından boğumlandırılmışlardır. Bu tip kandiller M.S. 4. yüzyıldan itibaren görülmeye başlarlar.

Sinop kandillerinin 3. grubunu ampul formunda olanlar oluşturur. Sinop Müzesi'nde bu tip kandillerden 19 adet bulunmaktadır. Sarı-yeşil cam hamur rengine sahip olan kandiller, aşağı yukarı benzer ölçülerdedirler. Form olarak ağız kısmından gövdenin ortasına doğru hafifçe daralan ve sonrasından bir boğum yaptıktan sonra küresel bir gövdeyle sonlanan bir yapıya sahiptirler. Dudak dışa doğru katlanmış bir şekildedir. Hafif konkav dipli olarak yapılmış olan kandillerde, süsleme olarak bakıldığında, ağız kısmından başlayıp boğum kısmında sona eren, diyagonal kabartma yivlerin kullanıldığı görülür. Bu tip kandil formlarına yayınlarda çok sık rastlanmamaktadır. Karşılaştırılabilir en yakın örnek Marmaray kazılarında Yenikapı'dan bulunmuş olup genel olarak M.S. 4-7. yüzyıl aralığına tarihlenmişlerdir.[69]

Değerlendirme: Sinop Müzesi envanterinde bulunan 28 adet cam kandili tarihlemeye çalıştığımızda bazı güçlüklerle karşılaşırız. Bunların en başında eserlerin buluntu yerinin belli olmaması gelir. Zira kandiller her hangi bir yapı kompleksi içinde değil, denizde bir amphora içinde bulunmuştur. Mevcut yapılan çalışmalara baktığımızda; tarihlendirmenin çoğunlukla buluntu yerlerine göre yapıldığı görülmektedir. Ayrıca buluntu yerinden dolayı, aynı döneme verilen örneklerin form olarak birbirlerinden oldukça farklı olduğu da görülür. Bunun en büyük sebebi kullanılan formların yüzyıllar boyunca değişmeden, aynı şekilde kullanılmış olmasıdır. Başka bir sorun da günümüze kadar gelebilen örneklerin sınırlı sayıda oluşu ve birçoğunun sağlam durumda olmayışıdır. Bu yüzden yayınlar çok yetersizdir ve yüzyıllara göre formlar tam olarak tespit edilebilmiş değildir. Bu olumsuzlukların yanı sıra çalışmaya konu olan kandillerin, hepsinin bir amphora içinde bulunmuş olması, tarihleme konusunda çok büyük bir kolaylık sağlar. Zira herhangi biri tarihlendiğinde diğerlerinin tarihi verilmiş olacaktır ki bu durum cam kandil tipolojisinin ortaya konmasında önemli bir boşluğu doldurma imkanı sunmaktadır. Özellikle tarihleme konusunda mevcut yayınların büyük oranda birbirinin benzeri olduğu, eserlerin tipolojik olarak değerlendirilmekten çok buluntu yerine göre tarihlendiği dikkate alındığında bunun önemi daha da artmaktadır. Tipolojik

[69] Atik 2009, 2-3, Fig. 60-61.

olarak karşılaştırılabilir örneklerden yola çıktığımızda, Sinop Müzesi cam kandilleri için, M.S. 5-6 yüzyıllar verilebilecek en uygun tarih olarak ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

Antonaras Anastassios C., "Glass lamps of the Roman and Early Christian periods. Evidence from the Thessaloniki area" Lychnological Acts 2. Trade and Local Production of Lamps from the Prehistory until the Middle Age (Acts of 2nd International Congress on Ancient and Middle Age Lighting Devices, Zalău / Cluj-Napoca, 2006), Cristian-Aurel Roman, Nicolae Gudea (ed.), Cluj-Napoca, 2008, ss. 23-30.

Antonaras Anastassios C., "Early Christian and Byzantine Glass Vessels: Forms and Uses" : *Byzanz - das Römerreich im Mittelalter*. Teil 1. Welt der Ideen, Welt der Dinge, 2010, ss. 383-430.

Antonaras Anastassios C., "Glassware in Late Antique Thessalonikē (Third to Seventh Centuries c. e.)" From Roman to Early Christian Thessalonikē: Studies in Religion and Archaeology, L. Nasrallah, C. Bakirtzis, and S. J. Friesen (ed.), London 2010a, ss. 299-331.

Atik Şeniz, "Late Roman/Early Byzantine Glass Finds from the Marmaray Rescue Excavation at Yenikapı İstanbul" Late Antique/Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean, Ergün Laflı (ed.) İzmir 2009, ss. 1-16.

Băjenaru Constantin- Băltăc Adela, "Histria - Bazilica Episcopală. Catalogul Descoperirilor de Sticlă (1984-2000)", *Pontica* 39, 2006, ss. 219-247.

Başaran Sait, Pişmiş Toprak ve Cam Eserlerin Konservasyon / Restorasyonu, İstanbul 2000.

Baur Paul Victor Christopher, Glassware, in Gerasa City of the Decapolis, C.H. Kraeling (ed.), New Hawen 1938.

Burdajewicz Mariusz, "Glass Finds from the North-West Church Complex" Hippos-Sussita, Seventh Season of Excavations, July 2006, Haifa, ss. 127-143.

Çömezoğlu Özgü, Akdeniz Çevresi Ortaçağ Camcılığı Işığında Demre Aziz Nikolaos Kilisesi Cam Buluntuları, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), İstanbul 2007.

De Prado María Dolores Sánchez, "El Vidrio en los Banos de la Reina" I Jornades Hispàniques d'Història del Vidre, 2001, ss. 97-107.

De Prado María Dolores Sánchez, "La vajilla de vidrio durante la antigüedad tardía en el Conventus Carthaginiensis" The Glass Tableware Throughout Late Antiquity in the Conventus Carthaginiensis, *BSAA arqueología*, LXXV, 2009, ss. 159-200.

Erol Ayşe Fatma - Tamer Deniz, "Cıngırt Kayası Erken Bizans Dönemi Cam Buluntuları", *Seleucia ad Calycadnum*, Sayı 6, 2016, ss. 199-239.

Forbes, Robert James, Studies in Ancient Technology VI, Leiden, 1958 156.

Galavaris George, "Some Aspects of Symbolic Use of Lights in the Eastern Church Candles, Lamps and Ostrich Eggs" *Byzantine and Modern Greek Studies*, Volume 4, Issue 1, 1978, ss. 69-78.

Gençler - Güray Çiğdem, "Kaunos'un Erken Bizans Dönemi Cam Buluntuları" *Anadolu/Anatolia* 36, 2010, ss. 215-220.

Gorin-Rosen Yael - Winter Tamar, "Selected Insights into Byzantine Glass in the Holy Land" J. Drauschke ve D. Keller (ed.), Glass in Byzantium - Produktion, Usage, Analysen, RGZM- Tagungen 8, 2010, ss. 165-182.

Gökalp-Demirel Zeliha, Türkiye Müzelerindeki Bizans Dönemine Ait Maden Aydınlatma Araçları, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimleri (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara 2001.

Gürler Binnur, Tire Müzesi Cam Eserleri, Ankara 2000.

Gürler Binnur - Akın Ersoy - Gülten Çelik Ersoy, İzmir'in Osmanlı Dönemi Tanıkları, Smyrna/İzmir Agorasından Cam Objeler, İzmir 2016.

Hayes John.W., Roman and Pre-Roman Glass, in the Royal Ontario Museum, A Catalogue, Toronto 1975.

İnanan Filiz, "İzmir Arkeoloji Müzesi'nden Bir Grup Pişmiş Toprak Kandil", *Sanat Tarihi Dergisi*, XVI/1, ss. 49-65.

Isings Clasina, Roman Glass From dated Finds, Groningen/Djakarta 1957.

Križanac Milica, "Early Byzantine Glass in the Territory of Serbia and Kosovo" *Journal of Glass Studies*, Volume 58, 2016, ss. 87-102.

Kunina Niwa, Ancient Glass in the Hermitage Collection, Hermitage 1997.

Lightfoot S. Chris - Arslan Melih, Anadolu Antik Camları: Yüksel Erimtan Koleksiyonu, Ankara 1992.

Luckner T. Kurt, "Ancient Glass", *Art Institute of Chicago Museum Studies*, Vol. 20, No. 1, 1994, ss. 78-91.

Milavec Tina, "Late Antique Glass in Slovenya" Annales du 19e Congrès de l'Association Internationale pour l'Histoire du Verre, Piran, (17th - 21st September) 2012, Irena Lazar (ed.), 2015, ss. 277-285.

Milavec Tina, "The 5th-Century Changes: The Glass Perspective", (The Frontier World Romans: Barbarians and Military Culture, Proceedings of the International Cenference at the Eötvös Lorand University, Budapest, 1-2 October 2010, Romania Gothica II, Budapeşte 2015, Philip Rance, Adrien Blay, Istvan Koncz, Levente Samu (ed.) Budapeşte 2015, ss. 679-690.

Olcay Yelda B., Antalya'nın Demre (Kale) İlçesindeki Aziz Nikolaos Kilisesi Kazısı 1989-1995 Yılları Cam Buluntuları, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara 1997.

Özgümüş, Üzlifat, Anadolu Camcılığı, İstanbul 2000.

Öztaşkın Muradiye, "Stratonikeia Bizans Dönemi Cam Buluntuları", Stratonikeia Çalışmaları 1- Stratonikeia ve Çevresi Araştırmaları, Bilal Söğüt (ed.), İstanbul 2015, ss. 175-188.

Stern, Eva Marianne., Roman, Byzantine, and Early Medieval Glass, 10 BCE-700 CE, Ernesto Wolf Collection, Ostfildern - Ruit 2001.

Strong Donald- Brown David, Roman Crafts, Londra 1976.

Taştemur Emre, "Arkeolojik Veriler Işığında Camın Tarihsel Süreci" *Trakya Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi,* Cilt: 7 Sayı: 13, 2017, ss. 67-91.

Uçkan B. Yelda Olcay - Öztaşkın Muradiye 2017, "Olympos Kazılarında Bulunan Aydınlatma Gereçleri", *Seleucia*, Sayı 7, 2017, ss. 11-28.

Von Saldern Axel, Ancient and Byzantine Glass from Sardis, Londra 1980.

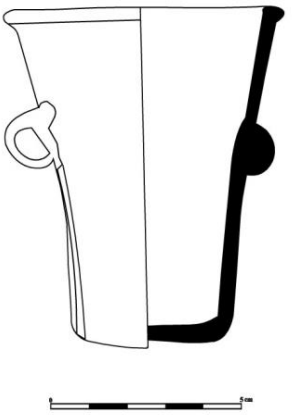
Walters Henry Beauchamp, Catalogue of the Greek and Roman Lamps in the British Museum, Londra 1914.

Whitehouse David, Roman Glass in The Corning Museum, Volume: 1, New York 1997.

Yağcı Emel Erten, Başlangıcından Geç Antik Dönem Sonuna Kadar Anadolu'da Cam, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Doktora Tezi), Ankara 1993.

Yıldız Sümeyra Savur, Smyrna Agorası'ndaki Antik Cam Buluntuları, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir 2016.



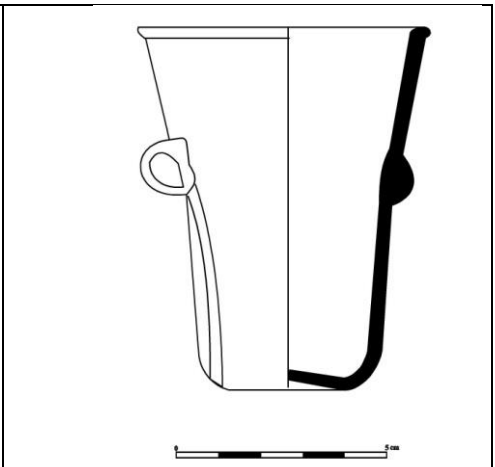


Kat. Nr. : 1
Env. Nr. **:** 24.01.2016
Form **:** Kulplu Kandil
Buluntu yer **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri : Yükseklik 10,2 cm., Dip Çapı 5,6 cm., Ağız Çapı 8,6 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme

Tanımı : Hafif dışa doğru katlanmış ağız, konik gövde, gövdeye yerleştirilmiş üç adet halka kulplu, kulplar şeritler halinde kaideye doğru uzatılmış, hava kabarcıklı yüzey.

Referans: Isings 1957, 162, form 134; Von Saldern 1980, 46, Pl. 23:237; Olcay 1997, Res. 20:h; Whitehouse 1997, 193, Nr. 339; Atik 2009, 2-3, Fig. 62; Križanac 2016, 97, Fig. 9:57-60

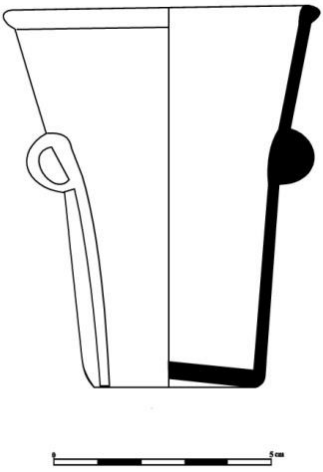




Kat. Nr. : 2
Env. Nr. **:** 24.27.2016
Form **:** Kulplu Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri : Yükseklik 10,1 cm., Dip Çapı 5 cm., Ağız Çapı 8 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanım **:** Hafif dışa doğru katlanmış ağız, konik gövde, gövdeye yerleştirilmiş üç adet halka kulplu, kulplar şeritler halinde kaideye doğru uzatılmış, hava kabarcıklı yüzey.

Referans: Isings 1957, 162, form 134; Von Saldern 1980, 46, Pl. 23:237; Olcay 1997, Res. 20:h; Whitehouse 1997, 193, Nr. 339; Atik 2009, 2-3, Fig. 62; Križanac 2016, 97, Fig. 9:57

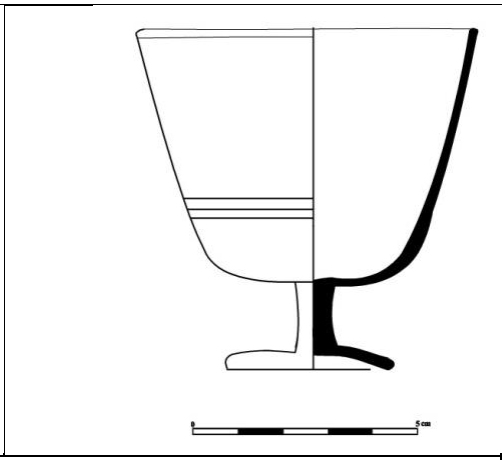




Kat. Nr. : 3
Env. Nr. **:** 24.28.2016
Form **:** Kulplu Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri : Yükseklik 10,1 cm., Dip Çapı 5 cm., Ağız Çapı 8 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanımı **:** Hafif dışa doğru katlanmış ağız, konik gövde, gövdeye yerleştirilmiş üç adet halka kulplu, kulplar şeritler halinde kaideye doğru uzatılmış, hava kabarcıklı yüzey.

Referans: Isings 1957, 162, form 134; Von Saldern 1980, 46, Pl. 23:237; Olcay 1997, Res. 20:h; Whitehouse 1997, 193, Nr. 339; Atik 2009, 2-3, Fig. 62; Križanac 2016, 97, Fig. 9:57





Kat. Nr. : 4

Env. Nr. **:** 24.02.2016

Form **:** Kadeh Kandil

Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun

Ölçüleri **:** Yükseklik 8,6 cm., Kaide Ç. 4,4 cm., Ağız Çapı 8,6 cm.

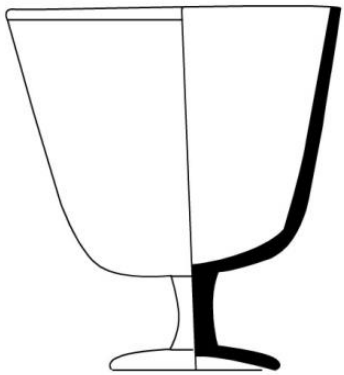
Renk **:** Sarı-Yeşil

Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme

Tanımı **:** Çan biçimli konik gövde, ağız kısmı hafif dışa doğru çıkıntılı, uzun halka tabanlı kaide, gövde üzerinde üç sıra cam iplik bezemeli, hava kabarcıklı yüzey.

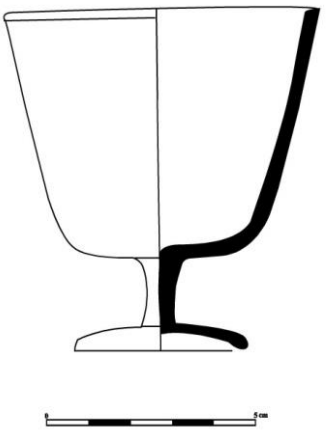
Referans: Hayes 1975, 105, Nr. 383, 408; Whitehouse 1997, 104-105, Nr. 155; Atik 2009, 2-3, Fig. 53-59; Antonaras 2010, 386, Fig. 3; Gorin-Rosen - Winter 2010, 169, Fig. 2:3-8





Kat. Nr. : 5
Env. Nr. : 24.03.2016
Form **:** Kadeh Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri : Yükseklik 9,4 cm., Kaide Ç. 4,3 cm., Ağız Çapı 8,1 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanımı **:** Çan biçimli konik gövde, ağız kısmı hafif dışa doğru çıkıntılı, uzun halka tabanlı kaide, hava kabarcıklı yüzey.
Referans: Hayes 1975, 105, Nr. 383, 408; Whitehouse 1997, 104-105, Nr. 155; Atik 2009, 2-3, Fig. 53-59; Antonaras 2010, 386, Fig. 3; Gorin-Rosen - Winter 2010, 169, Fig. 2:3-8

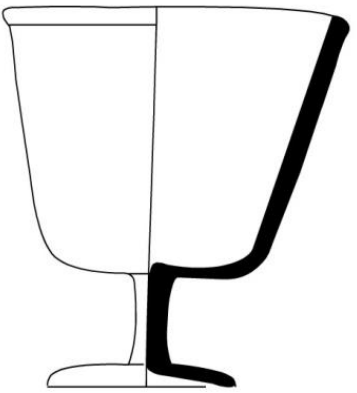




Kat. Nr. : 6
Env. Nr. **:** 24.04.2016
Form **:** Kadeh Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri : Yükseklik 9 cm., Kaide Ç. 4,5 cm., Ağız Çapı 8 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanımı **:** Çan biçimli konik gövde, ağız kısmı hafif dışa doğru çıkıntılı, uzun halka tabanlı kaide, gövde üzerinde üç sıra cam iplik bezemeli, hava kabarcıklı yüzey.

Referans: Hayes 1975, 105, Nr. 383, 408; Whitehouse 1997, 104-105, Nr. 155; Atik 2009, 2-3, Fig. 53-59; Antonaras 2010, 386, Fig. 3; Gorin-Rosen - Winter 2010, 169, Fig. 2:3-8

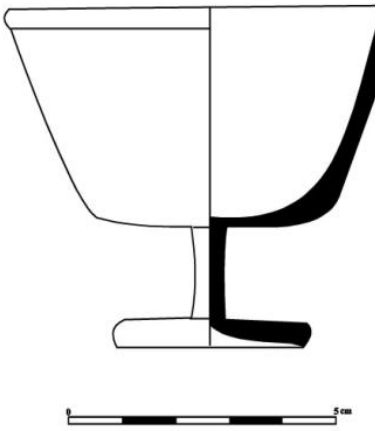




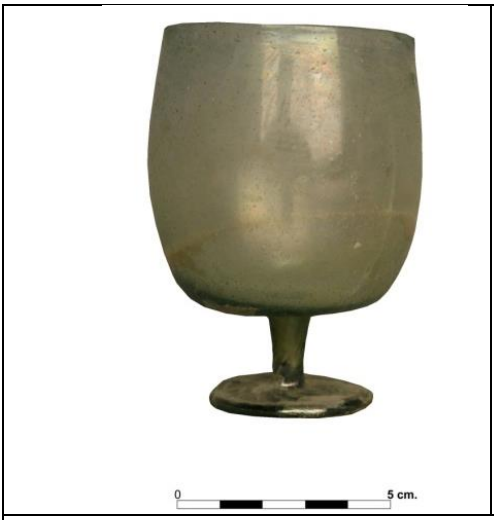
Kat. Nr. : 7
Env. Nr. **:** 24.05.2016
Form **:** Kadeh Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri : Yükseklik 9 cm., Kaide Ç. 4,5 cm., Ağız Çapı 8,2 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanımı **:** Çan biçimli konik gövde, ağız kısmı hafif dışa doğru çıkıntılı, uzun halka tabanlı kaide, gövde üzerinde üç sıra cam iplik bezemeli, hava kabarcıklı yüzey.

Referans: Hayes 1975, 105, Nr. 383, 408; Whitehouse 1997, 104-105, Nr. 155; Atik 2009, 2-3, Fig. 53-59; Antonaras 2010, 386, Fig. 3; Gorin-Rosen - Winter 2010, 169, Fig. 2:3-8





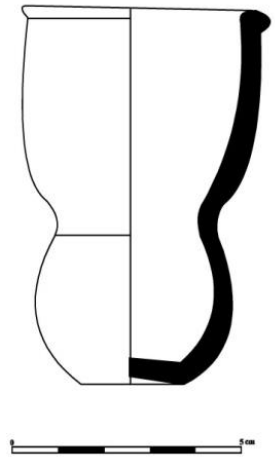
Kat. Nr. : 8
Env. Nr. **:** 24.26.2016
Form **:** Kadeh Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri : Yükseklik 7 cm., Dip Çapı 4,2 cm., Ağız Çapı 8 cm.
Renk **:** Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanımı : Çan biçimli basık konik gövde, ağız kısmı hafif dışa doğru çıkıntılı, uzun halka tabanlı kaide, gövde üzerinde üç sıra cam iplik bezemeli, hava kabarcıklı yüzey.
Referans: Hayes 1975, 105, Nr. 383, 408; Whitehouse 1997, 104-105, Nr. 155; Gorin-Rosen - Winter 2010, 169, Fig. 2:3-8





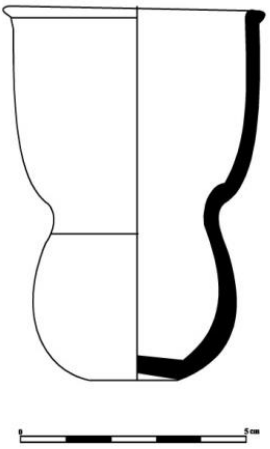
Kat. Nr. : 9
Env. Nr. **:** 24.25.2016
Form **:** Kadeh Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri : Yükseklik 9,3 cm., Dip Çapı 4,2 cm., Ağız Çapı 6,2 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanımı **:** Ağız kısmından gövdeye doğru genişleyen sonrasında kaideye doğru tekrar daralan silindirik gövdeli, diyagonal kabartma yiv bezemeli, uzun halka tabanlı kaide, hava kabarcıklı yüzey.
Referans: Križanac 2016, 97, Fig. 8:55





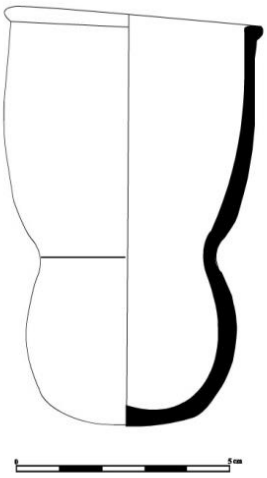
Kat. Nr. : 10
Env. Nr. **:** 24.06.2016
Form **:** Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri : Yükseklik 9,6 cm., Dip Çapı 5,2 cm., Ağız Çapı 6,7 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanımı : Dışa doğru katlanmış dudak, ağız kısmından gövdenin ortasına doğru daralan, boğumlu küresel gövde, diyagonal kabartma yiv bezemeli, hafif konkav dipli, hafif hava kabarcıklı yüzey.
Referans: Atik 2009, 2-3, Fig. 60-61



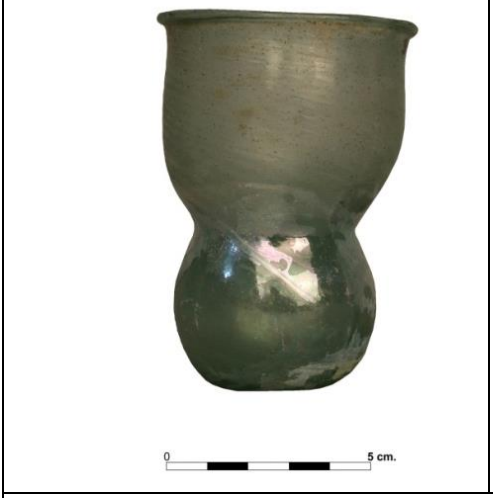


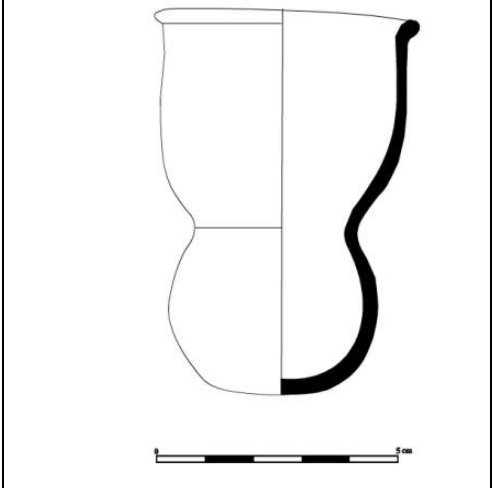
Kat. Nr. : 11
Env. Nr. **:** 24.07.2016
Form **:** Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri : Yükseklik 10,3 cm., Dip Çapı 4,7 cm., Ağız Çapı 6,4 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanımı **:** Dışa doğru katlanmış dudak, ağız kısmından gövdenin ortasına doğru daralan, boğumlu küresel gövde, diyagonal kabartma yiv bezemeli, hafif konkav dipli, hafif hava kabarcıklı yüzey.
Referans: Atik 2009, 2-3, Fig. 60-61





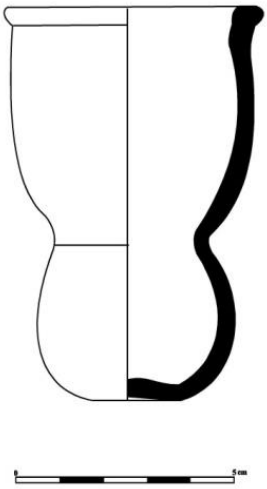
Kat. Nr. : 12
Env. Nr. **:** 24.08.2016
Form **:** Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri : Yükseklik 10,5 cm., Dip Çapı 5,2 cm., Ağız Çapı 6,7 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanımı **:** Dışa doğru katlanmış dudak, ağız kısmından gövdenin ortasına doğru daralan, boğumlu küresel gövde, diyagonal kabartma yiv bezemeli, hafif konkav dipli, hava kabarcıklı yüzey.
Referans: Atik 2009, 2-3, Fig. 60-61





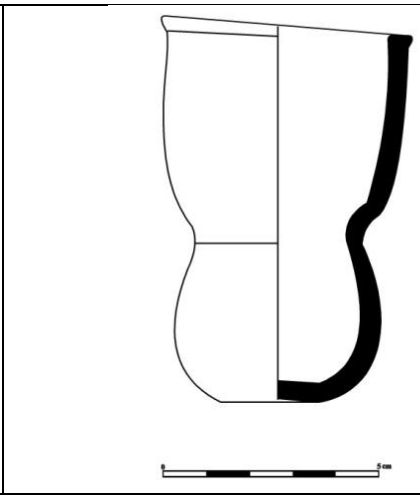
Kat. Nr. : 13
Env. Nr. **:** 24.09.2016
Form **:** Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri : Yükseklik 9,4 cm., Dip Çapı 5,1 cm., Ağız Çapı 6,7 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanımı **:** Dışa doğru katlanmış dudak, ağız kısmından gövdenin ortasına doğru daralan, boğumlu küresel gövde, diyagonal kabartma yiv bezemeli, hafif konkav dipli, hava kabarcıklı yüzey.
Referans: Atik 2009, 2-3, Fig. 60-61





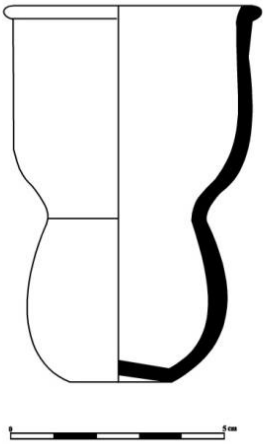
Kat. Nr. : 14
Env. Nr. **:** 24.10.2016
Form **:** Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri : Yükseklik 10,1 cm., Dip Çapı 5,1 cm., Ağız Çapı 6,5 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanımı **:** Dışa doğru katlanmış dudak, ağız kısmından gövdenin ortasına doğru daralan, boğumlu küresel gövde, diyagonal kabartma yiv bezemeli, hafif konkav dipli, hava kabarcıklı yüzey.
Referans: Atik 2009, 2-3, Fig. 60-61





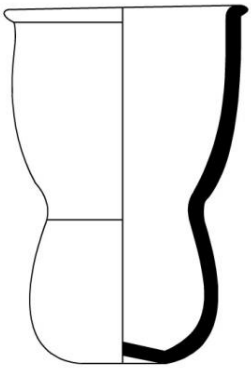
Kat. Nr. : 15
Env. Nr. **:** 24.11.2016
Form **:** Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri : Yükseklik 9,8 cm., Dip Çapı 5,1 cm., Ağız Çapı 6,6 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanımı **:** Dışa doğru katlanmış dudak, ağız kısmından gövdenin ortasına doğru daralan, boğumlu küresel gövde, diyagonal kabartma yiv bezemeli, hafif konkav dipli, hafif hava kabarcıklı irizeli yüzey,
Referans: Atik 2009, 2-3, Fig. 60-61





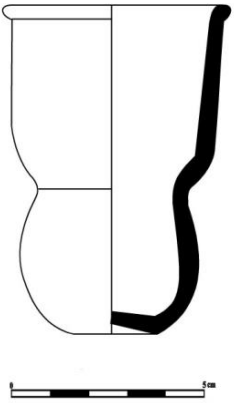
Kat. Nr. **:** 16
Env. Nr. **:** 24.12.2016
Form **:** Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri **:** Yükseklik 10,1 cm., Dip Çapı 5,2 cm., Ağız Çapı 6,7 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanımı **:** Dışa doğru katlanmış dudak, ağız kısmından gövdenin ortasına doğru daralan, boğumlu küresel gövde, diyagonal kabartma yiv bezemeli, hafif konkav dipli, hafif hava kabarcıklı irizeli yüzey.
Referans **:** Atik 2009, 2-3, Fig. 60-61





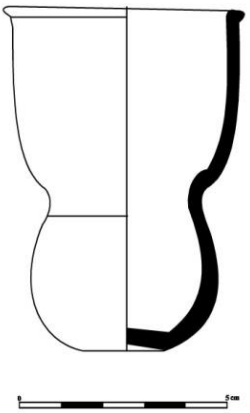
Kat. Nr. **:** 17
Env. Nr. **:** 24.13.2016
Form **:** Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri **:** Yükseklik 9,8 cm., Dip Çapı 5,2 cm., Ağız Çapı 6,7 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanımı **:** Dışa doğru katlanmış dudak, ağız kısmından gövdenin ortasına doğru daralan, boğumlu küresel gövde, diyagonal kabartma yiv bezemeli, hafif konkav dipli, hafif hava kabarcıklı irizeli yüzey.
Referans **:** Atik 2009, 2-3, Fig. 60-61





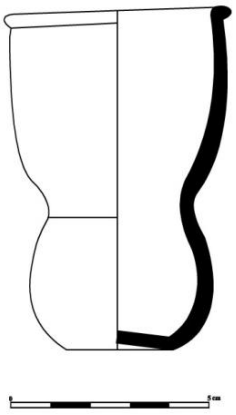
Kat. Nr. : 18
Env. Nr. **:** 24.14.2016
Form **:** Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri : Yükseklik 10 cm., Dip Çapı 5,2 cm., Ağız Çapı 6,4 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanımı **:** Dışa doğru katlanmış dudak, ağız kısmından gövdenin ortasına doğru daralan, boğumlu küresel gövde, diyagonal kabartma yiv bezemeli, hafif konkav dipli, hafif hava kabarcıklı irizeli yüzey.
Referans: Atik 2009, 2-3, Fig. 60-61





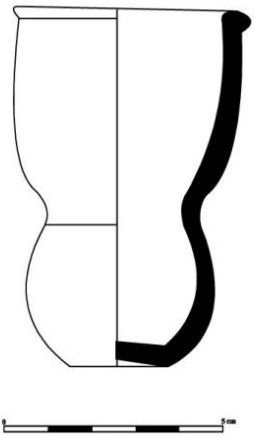
Kat. Nr. : 19
Env. Nr. **:** 24.15.2016
Form **:** Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Ölçüleri : Yükseklik 9,3 cm., Dip Çapı 5,5 cm., Ağız Çapı 6,6 cm.
Tanımı **:** Dışa doğru katlanmış dudak, ağız kısmından gövdenin ortasına doğru daralan, boğumlu küresel gövde, diyagonal kabartma yiv bezemeli, hafif konkav dipli, hafif hava kabarcıklı irizeli yüzey.
Referans: Atik 2009, 2-3, Fig. 60-61





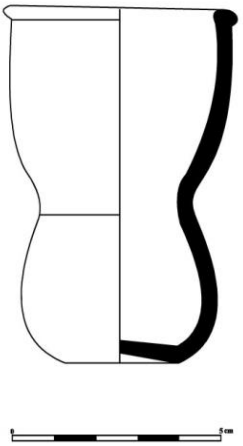
Kat. Nr. : 20
Env. Nr. **:** 24.16.2016
Form **:** Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri : Yükseklik 9,9 cm., Dip Çapı 5,1 cm., Ağız Çapı 6,6 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanımı **:** Dışa doğru katlanmış dudak, ağız kısmından gövdenin ortasına doğru daralan, boğumlu küresel gövde, diyagonal kabartma yiv bezemeli, hafif konkav dipli, hafif hava kabarcıklı irizeli yüzey.
Referans: Atik 2009, 2-3, Fig. 60-61





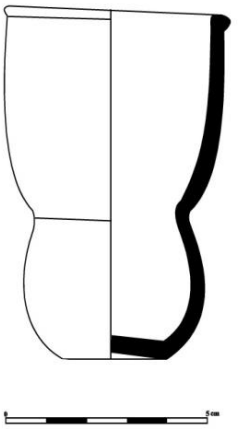
Kat. Nr. : 21
Env. Nr. **:** 24.17.2016
Form **:** Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri **:** Yükseklik 10,8 cm., Dip Çapı 4,9 cm., Ağız Çapı 6,8 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanımı **:** Dışa doğru katlanmış dudak, ağız kısmından gövdenin ortasına doğru daralan, boğumlu küresel gövde, diyagonal kabartma yiv bezemeli, hafif konkav dipli, hafif hava kabarcıklı irizeli yüzey.
Referans: Atik 2009, 2-3, Fig. 60-61





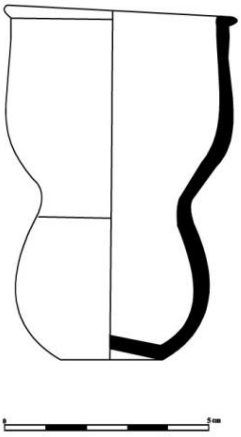
Kat. Nr. : 22
Env. Nr. **:** 24.18.2016
Form **:** Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri : Yükseklik 9,9 cm., Dip Çapı 5,2 cm., Ağız Çapı 6,4 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanımı **:** Dışa doğru katlanmış dudak, ağız kısmından gövdenin ortasına doğru daralan, boğumlu küresel gövde, diyagonal kabartma yiv bezemeli, hafif konkav dipli, hafif hava kabarcıklı irizeli yüzey.
Referans: Atik 2009, 2-3, Fig. 60-61





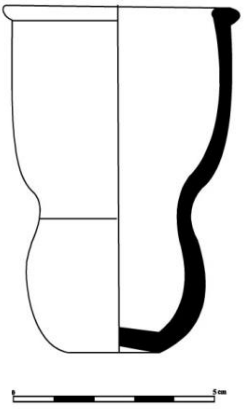
Kat. Nr. : 23
Env. Nr. **:** 24.19.2016
Form **:** Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri : Yükseklik 10,3 cm., Dip Çapı 4,8 cm., Ağız Çapı 6,1 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanımı **:** Dışa doğru katlanmış dudak, ağız kısmından gövdenin ortasına doğru daralan, boğumlu küresel gövde, diyagonal kabartma yiv bezemeli, hafif konkav dipli, hafif hava kabarcıklı irizeli yüzey.
Referans: Atik 2009, 2-3, Fig. 60-61





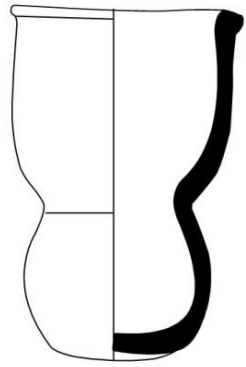
Kat. Nr. : 24
Env. Nr. **:** 24.20.2016
Form **:** Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri : Yükseklik 10,1 cm., Dip Çapı 4,7 cm., Ağız Çapı 6,5 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanımı **:** Dışa doğru katlanmış dudak, ağız kısmından gövdenin ortasına doğru daralan, boğumlu küresel gövde, diyagonal kabartma yiv bezemeli, hafif konkav dipli, hafif hava kabarcıklı irizeli yüzey.
Referans: Atik 2009, 2-3, Fig. 60-61





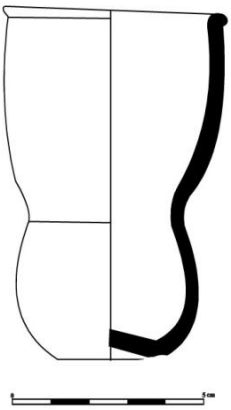
Kat. Nr. : 25
Env. Nr. **:** 24.21.2016
Form **:** Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri : Yükseklik 9,4 cm., Dip Çapı 4,8 cm., Ağız Çapı 6,5 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanımı **:** Dışa doğru katlanmış dudak, ağız kısmından gövdenin ortasına doğru daralan, boğumlu küresel gövde, diyagonal kabartma yiv bezemeli, hafif konkav dipli, hafif hava kabarcıklı irizeli yüzey.
Referans: Atik 2009, 2-3, Fig. 60-61





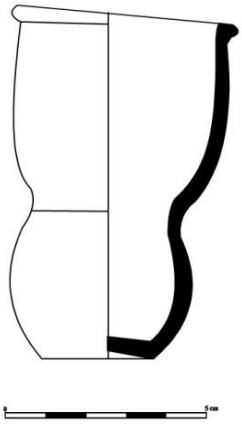
Kat. Nr. : 26
Env. Nr. **:** 24.22.2016
Form **:** Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri : Yükseklik 9,6 cm., Dip Çapı 5,5 cm., Ağız Çapı 6,5 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanımı : Dışa doğru katlanmış dudak, ağız kısmından gövdenin ortasına doğru daralan, boğumlu küresel gövde, diyagonal kabartma yiv bezemeli, hafif konkav dipli, hafif hava kabarcıklı irizeli yüzey.
Referans: Atik 2009, 2-3, Fig. 60-61





Kat. Nr. : 27
Env. Nr. **:** 24.23.2016
Form **:** Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri : Yükseklik 9,9 cm., Dip Çapı 4,8 cm., Ağız Çapı 6,8 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanımı : Dışa doğru katlanmış dudak, ağız kısmından gövdenin ortasına doğru daralan, boğumlu küresel gövde, diyagonal kabartma yiv bezemeli, hafif konkav dipli, hafif hava kabarcıklı irizeli yüzey.
Referans: Atik 2009, 2-3, Fig. 60-61





Kat. Nr. : 28
Env. Nr. **:** 24.24.2016
Form **:** Kandil
Buluntu yeri **:** Sinop İnceburun
Ölçüleri : Yükseklik 10,5 cm., Dip Çapı 4,8 cm., Ağız Çapı 6,5 cm.
Renk **:** Sarı-Yeşil
Teknik **:** Serbest Üfleme - Aletle Şekillendirme
Tanımı : Dışa doğru katlanmış dudak, ağız kısmından gövdenin ortasına doğru daralan, boğumlu küresel gövde, diyagonal kabartma yiv bezemeli, hafif konkav dipli, irizeli yüzey.
Referans: Atik 2009, 2-3, Fig. 60-61